

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 560/2018 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om undersökning av vardagsbrott

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 560/2018 rd undertecknat av riksdagsledamot Raija Vahasalo /saml:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att den allmänna laglydigheten inte ska minska, att brottsoffer upplever att lagen skyddar medborgarna, att offrens rättsskydd tillgodoses och att rättsväsendets resurser fås till en nivå som överensstämmer med behovet?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Inrikesministeriet publicerade i januari 2019 nationella riktlinjer för lokal och regional säkerhetsplanering. Målet för säkerhetsplaneringen är att identifiera grundorsakerna till problemen, ökade risker och säkerhetsproblem i vardagen. Åtgärderna som nämns i publikationen är ett omfattande sätt att öka säkerheten i vardagen och minska problem som orsakas av olika former av brottslighet.

I den långsiktiga planeringen av polisverksamheten försöker man trygga polistjänsternas kvalitet och den riksomfattande tillgången på dessa. Den synliga övervakningen som polisen utför riktas utifrån den analysinformation som erhållits inom polisverksamheten till de orter med högst frekvens av handlingar som äventyrar eller stör allmän ordning och säkerhet.

Polisstyrelsen har fått till uppgift att under denna vår och inom ramen för nuvarande finansiering planera åtgärder för att utveckla undersökningen av vardagsbrott och för att förbättra lönsamheten när det gäller förundersökningen. Man försöker inte upprätthålla laglydnaden endast genom synlig övervakning eller förundersökning, utan man försöker även påverka den genom förebyggande verksamhet, som är ett av de prioriterade områdena inom polisverksamheten. Ett exempel på satsningen på förebyggande verksamhet är tilläggsanslaget på 2,5 miljoner euro som gör det möjligt att anställa 30 nya förortspoliser under 2019. Syftet är att visa närvaro och skapa ett nära samarbete med lärare, barnskyddet, ungdomsarbetet och sammanslutningar. Genom den förebyggande verksamheten försöker man förhindra gängbildning och utslagning vilket å sin sida ökar riskerna för att begå brott.

I förundersökningar prioriteras brott mot liv och hälsa. Motiveringen är att liv och hälsa väger tyngre som grundläggande rättigheter jämfört med till exempel mindre egendomsbrott. Man bör komma ihåg att polisen med stöd av lagstiftningen under vissa förutsättningar kan fatta egna beslut om att låta bli att göra en förundersökning eller lägga ned eller avbryta en redan inledd förundersökning. Med stöd av 3 kap. 3 § 2 mom. i förundersökningslagen (805/2011) kan man

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 560/2018 rd

innan förundersökningen inleds vid behov utreda omständigheterna i samband med misstanke om brott bland annat för att fastställa huruvida förutsättningarna som anges i 3 kap. 9 § 1 mom. för att inte göra en förundersökning föreligger. I detta moment fastslås att om ett brott inte kan förutses medföra strängare straff än böter och brottet bedömt som en helhet ska anses vara uppenbart obetydligt, behöver förundersökning av brottet inte göras och får en förundersökning som redan har inletts läggas ned, om målsäganden inte har några anspråk i saken. Därutöver får undersökningsledaren med stöd av 3 kap. 13 § 1 mom. i förundersökningslagen besluta att en förundersökning som har inletts ska avbrytas, om ingen är misstänkt för brottet och om utredning som påverkar ärendet inte kan fås. Det misstänkta brottets art ska beaktas särskilt när beslutet fattas.

Åklagarens straffprocessuella befogenheter att begränsa en förundersökning grundar sig på 3 kap. 10 och 10 a § i förundersökningslagen. Åklagaren kan på framställning av undersökningsledaren besluta att förundersökning inte ska göras eller att förundersökningen ska läggas ned, om åklagaren med stöd av 1 kap. 7 eller 8 § i lagen om rättegång i brottmål eller någon annan motsvarande bestämmelse i lag skulle låta bli att väcka åtal och inget viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver att åtal väcks. Åklagarens prövning grundar sig på tydliga bestämmelser och möjligheten att begränsa en förundersökning är alltid kopplad till förutsättningarna för åtalseftergift efter prövning. Vid en begränsning av en förundersökning använder åklagaren sin rättsskipande prövningsrätt självständigt och oberoende. Riksåklagaren har gett en allmän anvisning om begränsning av förundersökning (RÅ:2016:5) samt en allmän anvisning om hur beslut om åtalseftergift sätts upp samt beslutets innehåll (RÅ:2016:6). Anvisningarna har senast setts över 2016 i samband med reformen då åtalsuppgörelse infördes. När en förundersökning begränsas ska alltid ändamålsenligheten prövas i det enskilda fallet, och tanken är inte att kategoriskt tillämpa begränsning på vissa brottstyper eller brottsrubriceringar.

I november förra året godkände riksdagen en ny lag om Åklagarmyndigheten genom vilken en strukturreform inom åklagarväsendet genomförs för att förbättra verksamhetsförutsättningarna och effektivisera verksamheten. I samband med detta har även andra reformer i anslutning till verksamheten genomförts, såsom samordningen på riksnivå av den snabba handläggningen av åtalsärenden. I riksåklagarens beslut om riktlinjer den 28 september 2018 konstateras att det i fråga om beslut om att begränsa en förundersökning och andra beslut om att avstå från åtgärder handlar om en kriminalpolitiskt viktig gränsdragning: går en mycket stor del av alla brottsmiss-tankar som kommer till åklagarväsendet vidare till ett straffrättsligt förfarande eller inte? Ett centralt mål för strukturreformen inom åklagarväsendet är således att förenhetliga praxis för begränsning av förundersökning och likabehandling av medborgare i hela landet.

I åklagarväsendets statistik kan man se att de senaste åren har beslut om åtalseftergift och beslut om begränsad förundersökning fattats i allt fler ärenden. Bristen på resurser är inte en godtagbar anledning att låta bli att utreda ett misstänkt brott eller väcka åtal. Inom åklagarväsendet har även flera åtgärder för att effektivisera verksamheten och utveckla kompetensen vidtagits för att uppgifterna ska kunna skötas på en godtagbar nivå. Det är viktigt att åklagarväsendet tryggas tillräckliga resurser som en del av den straffrättsliga kedjan. Om förundersökningsmyndigheter-

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 560/2018 rd

na beviljas tilläggsresurser för undersökning av vardagsbrott är det uppenbart att åklagarväsendet kan vänta sig en anhopning av ärenden.

Helsingfors 1.2.2019

Inrikesminister Kai Mykkänen